

АНТОНИН ЙОЗЕФ ТОМИШКА – АРХИТЕКТЪТ НА ДОКТОРСКИЯ ПАМЕТНИК В СОФИЯ И НА ЦЪРКВАТА ПРИ СЕЛО ШИПКА

Благовеста Иванова

Висше строително училище „Любен Каравелов“

Резюме: Анализирани са издирените и събрани сведения за обучението, творчеството и личността на руския архитект от чешки произход Антонин Томишка. Работата му в България е свързана с Докторския паметник в София и църквата „Рождество Христово“ при село Шипка. Те са разгледани в стилово и типологично отношение в контекста на неговото творчество в Русия. Изводът е, че при проектирането на Докторския паметник Томишка използва архитектурното наследство на древността и Античността, а за църквата при село Шипка внася романтичен поглед от Руското средновековие.

Ключови думи: Антонин Томишка, Докторски паметник в София, църквата „Рождество Христово“ при село Шипка.

Въведение

Досега не са извършвани подробни проучвания за проектанта на две от националните ни културни ценности¹ – Докторския паметник и църквата „Рождество Христово“ при село Шипка, Антонин Томишка. В България руският архитект от чешки произход е наречен Антонин Томишко или Томишек.

Поради многото неясноти около личността и творчеството на архитекта изследването представлява издирване на сведения, за да бъдат оформени неговият творчески портрет и художествен почерк.

По този начин личността и работата на архитекта – недостатъчно познат и изследван в България и достатъчно известен в Санкт Петербург, следва да заемат своето място в историята на архитектурата и монументалното изкуство от първите години след Освобождението.

Методология на изследването

Методологията представлява изследване на биографични данни, съставяне на хронология на творчеството и анализ на стиловите особености на сградите. Издирени са построените от архитекта сгради в Санкт Петербург и църки в други руски градове, за да бъде направен

сравнителен анализ с църквата при село Шипка. За проучването са използвани архивни документи, чертежи и фотоси на сгради.

Резултати

Резултатите от изследването са оформяне на портрет на личността и творчеството на архитекта и определяне на мястото на построените в България архитектурно съоръжение и култова сграда в контекста на неговото творчество.

Името на архитекта. Неговият произход и обучение

Родното име на архитекта е Antonín Tomiška. Фамилията е често срещана в област Пардубице и досега. В Русия, където се установява и работи, той е наречен Антоний Йосифович, а също така Осипович, Томишка. За да се запази правилното произнасяне на името Томишка на руски език, то е изписвано като Томишко. Затова в България архитектът става познат като Томишко. Понякога той е наричан и Томишек, вероятно поради факта, че Томишко е звателна форма на чешки. Всички тези неправилности довеждат до голямо объркване.

Антонин Томишка е роден на 25 март (6 април) 1851 г. в град Хержманув Миестец (Heřmanův Městec), на 17 км югозападно от град Пардубице, в Австро-Унгария. Баща му Йозеф Томишка (Josef Tomiška) е скулптор и произлиза от семейство на потомствени оръжейници^{2,3}.

В детските и младежките си години Антонин Томишка живее в Пардубице. От малък проявява интерес към рисуването и около 1869 г. неговата творческа дарба е забелязана от руска графиня, която му предлага да учи в Московското училище по живопис, скулптура и архитектура. През 1870 г. той е записан в Художествената академия в Санкт Петербург като извънреден студент по архитектура.

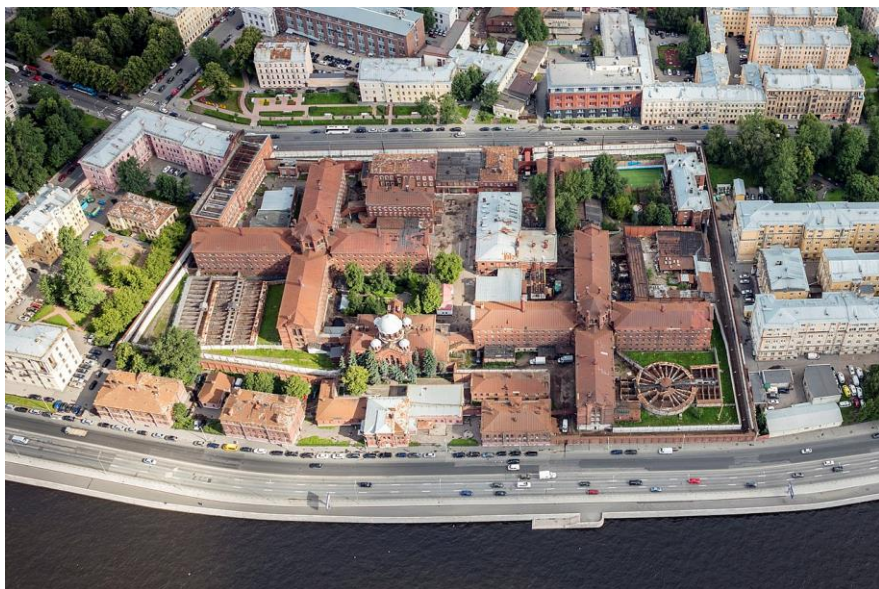
Негови преподаватели са безспорни корифеи на времето. Рудолф Бернгард е специалист по строителна механика и теория на сводовете. Може би затова след години, когато извършва конструктивни промени в сградата на гробницата на великите князе в Петропавловската крепост, Антонин Томишка взема смело решение, като повдига височината на колоните и оформя в свода тетраедър, за да впише ребрата на равностранен кръст. Давид Гримм е един от създателите на т.нар. „руски стил“ през XIX век и вероятно затова младият архитект толкова добре познава и предпочита този стил при проектирането на църкви (църквата при село Шипка), заедно с неовизантийския (Санкт Петербург, проект за църква на лобното място на Александър II, 1882 г.; Нарва, „Възкресение Христово“, 1890 – 1896 г.). Роберт Гьодике е известен с проектирането на болници и училища. При такъв

преподавател Томишка е подготвен в проектирането на обществени благотворителни сгради, една от които е Волковската богаделня в Санкт Петербург. Архитектът Александър Кракау е художник и задълбочен познавач на архитектурните стилове. Вероятно затова Томишка работи толкова добре по отношение на свързването на стила с предназначението на сградите. Това личи при използването на промишления сецесион в обществени сгради, без да го налага.

Още преди завършването си той е награждаван с медали, осигуряващи му солидно бъдещо развитие. Получава малък (втори) сребърен медал за проект на синагога [1], [2], голям (първа степен) сребърен медал⁴ [3] и голям (първа степен) златен медал⁵ [4]. При дипломирането си е удостоен е със званието „класен художник първа степен по архитектура“⁶ с право на ниво от X клас и на „производство на сгради“ [5]. Квалификацията му дава възможност за преминаване към по-високо съсловие и за тригодишно стипендианство в чужбина. При тези добри обстоятелства той става поданик на Руската империя и приема православието. През XIX век полученият статут при завършването има важно значение за бъдещата кариера на архитектите и художниците, особено ако желаят да постъпят на по-сигурната държавна работа.

След завършването на стипендиантската творческа командировка, през 1879 – 1880 г. Томишка е назначен на длъжността адюнкт (асистент) по архитектурно изкуство в Художествената академия в Санкт Петербург. За проект на православен храм за 3000 души⁷ [6] му е присъдена титлата академик и става действителен (пълноправен) член на Художествената академия.

Успоредно с академичната му кариера започва и практическата работа по проектирането на места за задържане. През втората половина на XIX век затворите в света се усъвършенстват. Променя се системата на тяхната сигурност, развиват се условията на бита (водопроводи) и организацията на наблюдението в тях (електричество). От 1881 г. Томишка е командирован зад граница за изучаване на сградите на затворите. Командировката е подготовка за назначаването му през 1883 г. за архитект на Главното управление на затворите към Министерството на вътрешните работи. По-късно той създава типови проекти за Руската империя на основата на големия затвор с пенитенциарна система „Кръстове“ в Санкт Петербург.

Ил. 1. Сградата на затвора „Кръстове“ в Санкт Петербург, Уикипедия

Ил. 2. Сградата на църквата към затвора, <https://www.sputnik8.com/ru/st-petersburg/sights/kresty/info>

Същевременно Томишка преустроява Рисувалното училище при Императорското общество за поощряване на изкуството под ръководството на Николай Рьорих в Санкт Петербург, известно като „Рисувалното училище до борсата“ [7], и участва в техническия съвет при построяването на синагогата в Санкт Петербург [8].

От 1888 г. е професор, а през 1894 – 1900 г. ръководи ателието по архитектура в Художествената академия. През 1897 г. става действащ статски съветник⁸, което е необходимо, за да заеме следващото стъпало в държавната и академичната йерархия – ректор [9].

Антонин Томишка има два брака (с чехкия и с руския) и общо 13 деца.⁹ Умира на 8 (21) октомври 1900 г. в Санкт Петербург от туберкулоза на лимфните възли – заболяване, от което страда още в студентските си години, както отбелязва тогава ректорът в едно писмо, в което лансира идеята на младежа да се даде стипендия, защото сам се издържа и учи. Погребан е на Николското гробище в Александро-Невската лавра¹⁰, гробът му не е запазен.

Проектите за България в контекста на цялостната работа на Антонин Томишка

Общото между многото чехи¹¹ [10] инженери и архитекти и русите е, че всички те работят в министерствата и общините и се занимават с градоустройство и проектиране, дейности, за които след Освобождението в България няма подготвени специалисти.

Ил. 3. Зданието на Волковската богаделня. Зодчий, 1881, лист 54

Не е ясно дали Томишка е идвал в България преди началото на проектирането, тъй като цялата дейност по подготовката и изпращането на сведенията за терените се извършва „по служебен път“. За да се осъществи вече премираният проект на църквата, той се съгласява да ръководи строителството при условие друго лице да извършва строителен надзор. По това време се водят разговорите за Докторския паметник, а в Петербург се довършва зданието на Волковската богаделня – голямо обществено благотворително заведение – приют за престарели, немощни, инвалиди, сакати и оздравяващи¹², и по същото време вероятно той се подготвя да проектира вилата с личните покои към двореца на Николай II в парка „Александрия“ в Петерхоф.

Конкурсът за църквата „Рождество Христово“ при село Шипка датира от юни 1881 г. [11], [12]. Към 24 ноември 1881 г. са представени осем проекта, сред които и такива на преподаватели на Томишка: Александър Иванович Резанов, Давид Иванович Гримм, Роберт Андреевич Гьодике, Рудолф Богданович Бернгард, инж. Е. Н. Жибер. На 19 януари 1882 г. са премирани проектите на Антонин Й. Томишка, Виктор Александрович Шрьотер и Александър Францович Зигелберг.

Проектът на Томишка е поставен на първо място с премия 1000 рубли.¹² През април 1882 г. той е командирован в Източна Румелия, но до село Шипка изпраща архитект Роберт Марфелд за обследване на терена. Изпраща и друго лице да направи подробна сметка на стойността на строителството и впоследствие иска голямо възнаграждение за надзора. Накрая със строителството се заема Т. И. Губонин, който скоро се отказва и препоръчва запасен капитан Ф. Е. Струве [13].

Може да предположим, че тогава Томишка посещава само София, тъй като по това време княз Александър Батенберг решава [14] Докторският паметник да се строи в столицата, а не в Търново¹³, каквото е било първоначалното желание на руските лекари. Проектите на академик Томишка са предадени на Военното министерство в София, а паметникът трябва да се издигне на един от площадите в новата част на града и Градският съвет отстъпва безплатно мястото на Александровския площад между Цариградското и Орханийското шосе.¹⁴

Това е новата част на София, където по думите на Константин Иречек от май 1884 г. „няма улици, само между оградите пътеки по тревата. По средата е безвкусният (като от сладкар) паметник на руските лекари от войната. [...] Чудно изглежда недовършеният княжески манеж – прочутите „конюшни“, за които нямаше пари“ [15].

Ил. 4. Ръчна скица (хандрис) на територията на Докторския паметник,
РГИА, ф. 546, оп. 1, д. 95, л. 136

Иречек не харесва паметника, защото в онзи момент той не е, така да се каже, на мястото си. Наоколо почти няма сгради и паметникът няма среда. Той е напълно завършен на 27 април 1884 г., което показва, че ръчната скица е създадена след това, тъй като е отбелязан на нея.

От ръчната скица на участъка, на който е разположен паметникът, личи, че е извършена работата по планирането на града. Обозначени са двете големи пътни артерии. На първия градоустройствен план от 1879 г. и на регулационния план от 1881 г. се вижда, че Цариградското и Орханийското шосе са положени като регулационни линии върху старата османска улична мрежа, до най-външната спрямо тях радиална улица (самата тя липсва точно в този участък), която в момента е бул. „Васил Левски“. Следователно районът извън нея, както коментира Иречек през май 1884 г., не е част от структурата на града.

Ил. 5. Градоустройствен план от 1879 г., „Стари планове и карти на София“, <https://www.eria-bg.com>

Ил. 6. Регулационен план от 1881 г., „Стари планове и карти на София“, <https://www.eria-bg.com/>

Анализи на проектите на Томишка за България

Типологията на Докторския паметник е класическа триделна структура, замислена на базата на древногръцкия ордер – база, колона, антаблеман. Формата е тектонична – пресечена пирамида, увенчана

със саркофаг. Каменната зидария се състои от хоризонтални, правоъгълни, специфично обработени геометрични тела. Подредбата им повтаря външните ръбове на пирамидата. Застиналата извечна форма е оживена от лицево вълнистите стени, чиито елементи на зидарията са обработени в горната и долната си част също вълнисто. Повърхността и контурите им създават усещането за специфично движение на фасадите, което контрастира с формата на монумента.

Архитект Антонин Томишка е потърсил и противопоставил в паметника две идеи – на живота – вълнистата повърхност, и на вечността – тектоничната форма на обелиска. На четирите фасади са изписани имената и фамилиите на загиналите медици.

Увенчаващият композицията саркофаг е най-силно смислово натоварената структура. Наименованията на местата на главните боеве – Шипка, Мечка, Плевен и Пловдив, са изписани в централните полета на неговите страни. В паметника за първи и последен път архитект Томишка се опира на класическото архитектурно наследство.

*Ил. 7. Архивна снимка на Докторския паметник,
Направление „Архитектура и градоустройство“*

Църквата „Рождество Христово“ при село Шипка е другият пример за стилова рецепция на историческото наследство. Тя е построена в т.нар. „руски стил в архитектурата“. Според него

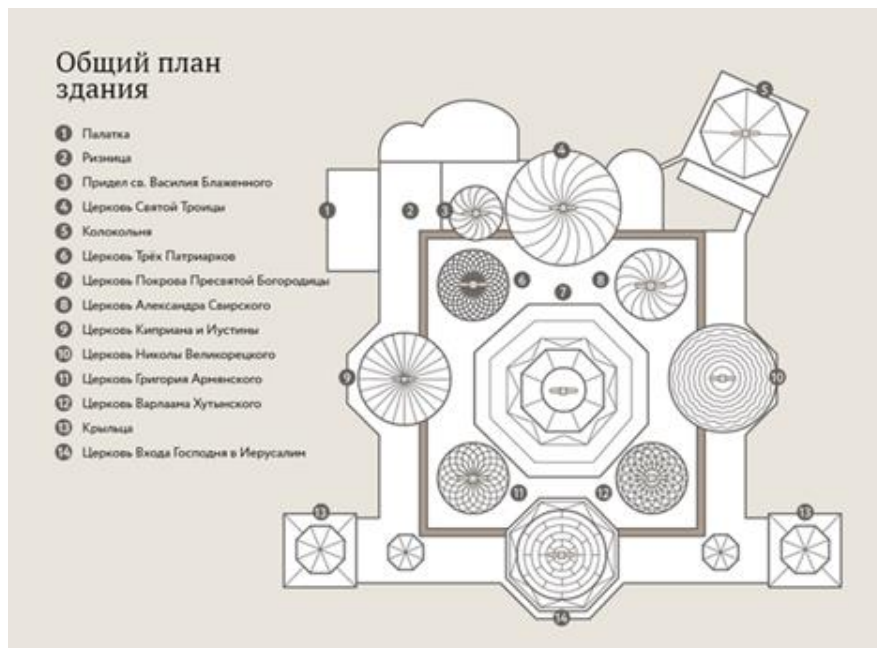
храмовете имат четири или осем свободно стоящи опори в зависимост от купола. При четири опори куполът е класически, а при осем е тип шатра. От опорите се развиват четири разположени под прав ъгъл полета, покрити с полуцилиндрични сводове. Кръстовидната форма е вписана в квадрат и в план сградите представляват квадрат. Към тях може да има присъединена входна част, която е правоъгълна по план. Този тип има множество вариации. Произходът от Византия и възприемането и развитието му в руската архитектура не са предмет на това изследване.

Същественото за нас е, че за оформянето на своята идея за църквата при село Шипка Томишка решава да използва широко разпространения в Русия през XIX век „руски“ тип, със специфичен силует и декор.

За архитектурата на XIX век е характерен романтичният поглед към Средновековието. Синхронните аналози на църквата в село Шипка от XIX век са всички храмове, подобни на църквата „Василий Блажени“ („Покров на Св. Богородица“, 1555 – 1561 г.) в Москва. Той се превръща в храм, в който са обединени най-голям брой центрични и геометрични обеми, и предоставя множество възможности за интерпретация. Една от тях е църквата „Спас на крови“ („Спасителя върху пролятата му кръв“) – „Възкресение Христово“ в Санкт Петербург (октомври 1883 – 1907 г.).

Ил. 8. Църквата при село Шипка, <https://bnr.bg/starazagora/post/101128736>

Ил. 9. Планова схема на църквата „Василий Блажени“ в Москва,
<http://cscb.su/n/042101/042101003.htm>

Заклучение

Докторският паметник е уникално съоръжение в творчеството на Антонин Томишка. Църквата при село Шипка следва установения за Русия романтичен руски тип от XIX век, опиращ се на преработки на средновековни образци. И в двата случая Томишка използва архитектурното наследство, за да създаде по обявените в Русия архитектурни конкурси нови сгради и съоръжения за България.

Благодарности към Руския държавен военно-исторически архив за предоставените документи. Изследването е част от научноизследователски проект на ВСУ „Л. Каравелов“ „Пространство – среда – архитектура – изкуство – опазване“, подкрепен от МОН.

Бележки

¹ **Spisak** na nedvizhimite kulturni tsennosti (NKTs) (pamelnitsi na kulturata) s kategoria „natsionalno znachenie“ na teritoriyata na oblast grad Sofia, saglasno Zakona za kulturnoto nasledstvo (ZKN), <http://ninkn.bg/Documents/categoryPreview/13> (07.04.2022).

[**Списък** на недвижимите културни ценности (НКЦ) (паметници на културата) с категория „национално значение“ на територията на област град София,

- съгласно Закона за културното наследство (ЗКН), <http://ninkn.bg/Documents/categoryPreview/13> (07.04.2022).]
- ² **Puškař Tomiška**. Ptejte se knihovny <<https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/puskar-tomiska>> (07.04.2022).
- ³ **Jendřišák, L.** Střelná zbraň jako umělecké dílo. Bakalářská práce. Vedoucí práce: PhDr. Jan Šmíd, Ph.D. Šumperk, 2010, <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/28735/BPTX_2009_2_11410_OSZ_D001_257879_0_88119.pdf?sequence=1> (07.04.2022).
- ⁴ Големият сребърен медал е присъден за проект на манеж за конния полк на площада през 1873 г.
- ⁵ Златният медал е за проекта на борса, но тъй като е все още студент, му присъждат сребърен медал.
- ⁶ Ниво и съответно звание според табелата на ранговете в Руската империя преди реформата от 1892 г. Присъжда се на студентите, удостоени с голям златен медал (златен медал първа степен). На студентите с присъдени сребърни медали се присъжда степен „некласен“ или „свободен“ художник.
- ⁷ **Slovari** i entsiklopedii na akademike, <<https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/1650937>> (07.04.2022). Определянето на броя на хората условно бележи размера на сградата.
- ⁸ Статски съветник – от нидерл. staat – държава; гражданска длъжност, съответстваща на висшата група чиновници в Руската империя. Длъжността произлиза от статута на ранговете от времето на император Петър I.
- ⁹ **Sidorova, E., I. S. Ratkovskiy**. Voennye pisma 1914 – 1915 gg. shtabs-rotmistra N. A. Tomishko (Iz peterburgskogo semeynogo arhiva). – V: *NIR*, 2015, № 2 (13), s. 209, <https://cyberleninka.ru/article/n/voennye-pisma-1914-1915-gg-shtabs-rotmistra-n-a-tomishko-iz-peterburgskogo-semeynogo-arhiva> (07.04.2022).
- [**Сидорова, Эл., И. С. Ратьковский**. Военные письма 1914 – 1915 гг. штабс-ротмистра Н. А. Томишко (Из петербургского семейного архива). – В: *НИИР*, 2015, № 2 (13), с. 209, <https://cyberleninka.ru/article/n/voennye-pisma-1914-1915-gg-shtabs-rotmistra-n-a-tomishko-iz-peterburgskogo-semeynogo-arhiva> (07.04.2022).]
- ¹⁰ **Peterburgskiy** nekropol, Sanskt Peterburg, 1913, t. 4, s. 276, <https://viewer.rusneb.ru/ru/005289_000028_C12E49A3-D479-4408-BDD6-3AEF66A1C554?page=280&rotate=0&theme=white> (07.04.2022).
- [**Петербургский** некрополь, Санскт Петербург, 1913, т. 4, с. 276, <https://viewer.rusneb.ru/ru/005289_000028_C12E49A3-D479-4408-BDD6-3AEF66A1C554?page=280&rotate=0&theme=white> (07.04.2022).]
- ¹¹ **Šumní** bulharští Češi, <https://www.dny-slovanske-kultury.cz/sumni-cesi/> (07.04.2022).
- ¹² Строят се обикновено към църквите. Наименованието произлиза от думите „Бог“ и „дело“.
- ¹³ **Otchet** komiteta po sooruzheniyu pravoslavnogo hrama u podnozhia Balkan v Yuzhnoy Bolgarii, dlya vechnogo pominoventia vopavshih v voynu 1877 – 1878 godov po 31 dekabrya 1881. – V: *Kishinevskie eparchialnyye vedomosti*, 1882, № 9, chast neofitsialna, s. 48 – 481, https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_60000130246/ (07.04.2022).
- [**Отчет** комитета по сооружению православного храма у подножия Балкан в Южной Болгарии, для вечного поминовения воявавших в войну 1877 – 1878 годов по 31 декабря 1881. – В: *Кишиневские епархиальные ведомости*, 1882, № 9, част неофициална, с. 480 – 481, <https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_60000130246/> (07.04.2022).]
- ¹⁴ За храм-паметника „Св. Александър Невски“ също е имало идея да се построи в Търново, но по решение на княза той започва да се строи в София.

References/Литература

1. **Perov, L. V.** Klassik tyuremnogo zodchestva. – V: *Istoria Peterburga*, 6 (22), 2004, s. 55. Vzh. i Rossiyskiy gosudarstvennyy istoricheskiy arhiv (RGIA), f. 789, op. 7, d. 156, l. 22.
[**Перов, Л. В.** Классик тюремного зодчества. – В: *История Петербурга*, 6 (22), 2004, с. 55. Вж. и Российский государственный исторический архив (РГИА), ф. 789, оп. 7, д. 156, л. 22.]
2. **Rossiyskiy gosudarstvennyy istoricheskiy arhiv (RGIA)**, f. 789, op. 7, d. 156, 1870 g., l. 20.
[**Российский** государственный исторический архив (РГИА), ф. 789, оп. 7, д. 156, 1870 г., л. 20.]
3. **Rossiyskiy gosudarstvennyy istoricheskiy arhiv (RGIA)**, f. 789, op. 7, d. 156, 1870 g., l. 20.
[**Российский** государственный исторический архив (РГИА), ф. 789, оп. 7, д. 156, 1870 г., л. 20.]
4. **Perov, L. V.** Klassik tyuremnogo zodchestva. – V: *Istoria Peterburga*, 6 (22), 2004, s. 55 – 60.
[**Перов, Л. В.** Классик тюремного зодчества. – В: *История Петербурга*, 6 (22), 2004, с. 55 – 60].
5. **Perov, L. V.** Klassik tyuremnogo zodchestva. – V: *Istoria Peterburga*, 6 (22), 2004, s. 55 – 60.
[**Перов, Л. В.** Классик тюремного зодчества. – В: *История Петербурга*, 6 (22), 2004, с. 55 – 60].
6. **Kondakov, S. N.** Yubileyniy spravochnik Imperatorskoy Akademii hudozhestv, 1764 – 1914. Spisok russkih hudozhnikov k yubileynomu spravochniku Imperatorskoy Akademii hudozhestv, 1915, s. 397.
[**Кондаков, С. Н.** Юбилейный справочник Императорской Академии художеств, 1764 – 1914. Список русских художников к юбилейному справочнику Императорской Академии художеств, 1915, с. 397.]
7. **Borovskaya, E. A.** Arhitektory-prepodavateli Risovalynoy shkoly Imperatorskogo obshtestva pooshtrienia hudozhestv. – In: *Vosymaya mezhdunarodnaya nauchno-prakticheskaya konferentsia «Rerihovskoe nasledie»*. N. K. Rerih i ego sovremenniki. Arhitektory i arhitektura. SPb., 2011, t. VIII, s. 125.
[**Боровская, Е. А.** Архитекторы-преподаватели Рисовальной школы Императорского общества поощрения художеств. – In: *Восьмая международная научно-практическая конференция «Рериховское наследие»*. Н. К. Рерих и его современники. Архитекторы и архитектура. СПб., 2011, т. VIII, с. 125.]
8. **Golub, V. D., G. G. Yakovleva.** Bolyshaya horalynaya sinagoga – pamyatnik arabsko-mavritanskoy arhitektury. Istoria proektirovaniya, stroitelystva i restavratsii. – In: *Vosymaya mezhdunarodnaya nauchno-prakticheskaya konferentsia «Rerihovskoe nasledie»*. N. K. Rerih i ego sovremenniki. Arhitektory i arhitektura. SPb., 2011, t. VIII, s. 78.

- [Голуб, В. Д., Г. Г. Яковлева. Большая хоральная синагога – памятник арабско-мавританской архитектуры. История проектирования, строительства и реставрации. – In: *Восьмая международная научно-практическая конференция «Рериховское наследие»*. Н. К. Рерих и его современники. Архитекторы и архитектура. СПб., 2011, т. VIII, с. 78.]
9. **Kavkaz**, 20.06.1897, № 161, s. 3
[Кавказ, 20.06.1897, № 161, с. 3.]
10. **Varbanova**, V. Cheshki prinosi v kulturno-istoricheskoto nasledstvo na Bulgaria 1878 – 1940. Sofia, 2018.
[Върбанова, В. Чешки приноси в културно-историческото наследство на България 1878 – 1940. София, 2018.]
11. **Minskie** eparhialnyne vedomosti, 1882, № 22, chast ofitsialynaya, s. 363 – 370.
[Минские епархиальные ведомости, 1882, № 22, часть официальная, с. 363 – 370.]
12. **Ofitsialynyi** otдел moskovskih tserkovnih vedomostey, 1882, g. III, s. 112.
[Официальный отдел московских церковных ведомостей, 1882, г. III, с. 112.]
13. **Hram-pamyatnik** u polite na Balkana za vechното vazpomenanie na pravoslavnite voynitsi, padnali v Rusko-turskata voyna prez 1877-78 g. Prev. ot rus. Voenen sbornik kap. Charakchiev. Prilozhenie kam v. „Izvestia“, br. 67, 1902, s. 6.
[Храм-памятник у полите на Балкана за вечното възпоменание на православните войници, паднали в Руско-турската война през 1877–78 г. Прев. от рус. Военен сборник кап. Чаракчиев. Приложение към в. „Известия“, бр. 67, 1902, с. 6.]
14. **Rossiyskiy** gosudarstvenny voenno-istoricheskiy arhiv, f. 546, op. 1, d. 95, l. 76 – 79, 164 – 166.
[Российский государственный исторический архив, ф. 546, оп. 1, д. 95, л. 76 – 79, 164 – 166.]
15. **Irechek**, K. Balgarski dnevnik. Plovdiv, Knigoizd. Hr. G. Danov – Sofia, 1932, s. 511.
[Иречек, К. Български дневник. Пловдив, Книгоизд. Хр. Г. Данов – София, 1932, с. 511.]

За автора

Благовеста Иванова е професор, доктор по изкуствознание. Изследва историята на изобразителното изкуство и архитектурата от Възраждането и Новото време. Автор е на няколко монографии за знакови сгради в Истанбул и София, на книга за храмовете в Софийска епархия, на студии и статии за български художници от Възраждането и модерната епоха. В тях засяга и проблемите на опазването на културното наследство.

За контакт с автора: bg_fineart@abv.bg

ANTONIN JOSEF TOMISHKA – THE ARCHITECT OF THE DOCTORAL MONUMENT IN SOFIA AND OF THE CHURCH NEAR THE VILLAGE OF SHIPKA

Blagovesta Ivanova

University of Structural Engineering and Architecture

“Lyuben Karavelov” – Sofia

Abstract: The researched and collected information about the education, creativity and personality of the unknown in Bulgaria Russian architect of Czech origin Antonin Tomiška is analyzed. His work in Bulgaria is related to the Doctor's Monument in Sofia and the Church of the Nativity of Christ near the village of Shipka. They are considered in stylistic and typological terms in the context of his work in Russia. The conclusion is that in the design of the Doctor's monument Tomishka uses the architectural heritage of Ancient times and Antiquity, and for the church near the village of Shipka he brings a romantic look from the Russian Middle Ages.

Keywords: Antonin Tomiška, Doctor's Monument in Sofia, the Church of the Nativity of Christ near the village of Shipka.

About the author

Blagovesta Ivanova is an art critic. She explores the history of fine arts and architecture from the period of Bulgarian Revival and Modern Epoch. She is the author of several monographs on significant buildings in Istanbul and Sofia, also of a book about the churches in the Sofia Diocese, many studies and articles on Bulgarian artists of the Bulgarian Revival and the Modern era. They also are directed to the problems of cultural heritage protection.

To contact the author: bg_fineart@abv.bg